

Bijlage bij collegevoorstel Implementatie Wet Markt en Overheid, oktober 2014

Analyse van de bestaande economische activiteiten (A) en overheidsondernemingen (B) van de Gemeente Enkhuizen

A. Economische Activiteiten:

1. Kredietverstrekking en overige financiële intermediatie:

- verstrekken van startersleningen;
- verstrekken van (renteloze) leningen en garantstellingen aan lokale- en regionale instellingen en verenigingen van maatschappelijk nut;

Beleid: Bevorderen toetreding van starters tot de woningmarkt, bevorderen van sport- en cultuurdeelname van inwoners en het in stand houden van een breed en gevarieerd aanbod van laagdrempelige voorzieningen voor sociaal-cultureel welzijn en recreatie. Daarnaast is het gemeentelijk beleid gericht op het zorgen voor kwalitatief goede onderwijshuisvesting en het aanbieden van voorzieningen en activiteiten voor lokaal onderwijs, teneinde de participatie en gelijke kansen van de jeugd te vergroten. De volgende beleidsnota's zijn leidend:

- (Jaarlijkse) prestatie-afspraken gemeente Enkhuizen en Welwonen (Stichting Woondiensten Enkhuizen)
- Huisvestingsverordening (raadsbesluit: 16 november 2011)
- Gemeentelijk Volkshuisvestingsfonds
- Verordening Stimuleringsfonds Startersregeling (raadsbesluit: 2013)

Marktfalen: Indien de betreffende instellingen en verenigingen zich zouden laten leiden door de eigen commerciële belangen, dan zouden de aangeboden diensten van maatschappelijk nut niet, niet in dezelfde mate of onder dezelfde voorwaarden verricht kunnen worden. Gelet op de belangen van private kredietverstrekkers zullen de leningen niet onder de huidige voorwaarden verstrekt kunnen worden.

Conclusie: De (starters)leningen en garantstellingen aan instellingen en verenigingen van maatschappelijk nut worden vertrekt in het algemeen belang. Het verstrekken van leningen aan derden dient volgens de gedragsregels te gebeuren.

Nader onderzoek: noodzakelijk voor zover er sprake is van leningen aan derden (zie toelichting)

Toelichting: Uit de Grondwet volgt onder meer dat de overheid maatregelen dient te treffen ter bevordering van de volksgezondheid en voldoende woongelegenheden en voorwaarden dient te scheppen omtrent maatschappelijke en culturele ontplooiing en vrijetijdsbesteding (22 Gemw). Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze voorschriften (149 Gemw). Daarnaast heeft de gemeente de taak om te voorzien in een voldoende aanbod van kwalitatief goed(e) onderwijs(huisvesting) (23 Gemw). Met de leningen en garantstellingen aan lokale- en regionale instellingen en verenigingen van maatschappelijk nut wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Grondwet. Bij het verstrekken van leningen aan derden, anders dan in het maatschappelijk belang, dienen de

gedragsregels van de Wet Markt en Overheid in acht te worden genomen (nader onderzoek vereist, o.a. lening aan woonschakel West-Friesland).

2. Handel in onroerend goed:

- SMC, Vijzelstraat
- Gommerwijk west west
- Witte Hert 4
- REZ

Beleid Het doel van het gemeentelijk grondbeleid is het, ten behoeve van de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, creëren van ruimte voor wonen, welzijn, zorg, werken, winkelen en recreëren in zowel uitleggebieden als bestaand stedelijk gebied, door het oppakken of ondersteunen van concrete ontwikkelinitiatieven. Hierbij wordt gestreefd naar optimalisatie van het financiële resultaat per project (in principe sluitende grondexploitaties). De volgende beleidsnota's zijn leidend:

- Stadsvisie 2030 (02-12-2009)
- Structuurvisie 2020 (02-12-2009)
- Nota grondbeleid 2011

Marktfalen: Voor een deel van de grondverkopen geldt dat er marktpartijen zijn die dezelfde activiteiten kunnen verrichten. Dit betreft de projecten waarbij woningen in het midden- en hoger prijssegment worden gebouwd. Hierbij is geen sprake van marktfalen. De markt biedt echter geen optimale oplossing voor sociale woningbouw. Voor deze grondverkopen is er sprake van marktfalen.

Conclusie: De uitbreiding en exploitatie van woningbouw en bedrijventerreinen dienen plaats te vinden in overeenstemming met de gedragsregels. Voor de kavels worden marktconforme prijzen berekend. Van strijd met de overige gedragsregels is voor zover relevant geen sprake. De uitbreiding en exploitatie van sociale woningbouw vindt plaats in het algemeen belang.

Toelichting: Uit de Grondwet volgt onder meer dat de overheid maatregelen dient te treffen ter bevordering van voldoende woon- en werkgelegenheid (19, 22 Gemw). Op de gemeente rust een morele verplichting om invulling te geven aan deze voorschriften (149 Gemw). Met voorwaardelijke grondverkopen ten behoeve van sociale woningbouw wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Grondwet.

3. Verhuur van onroerend goed:

Nader onderzoek nodig of de activiteiten in overeenstemming zijn met de gedragsregels en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Er lijken een aantal knelpunten te zijn maar om daar een goed beeld van te krijgen moet er nader onderzoek gedaan worden.

4. Verhuur van onroerend goed met maatschappelijke functies:

- Kooizandweg 12, zwembad
- Kooizandweg, zeilschool Enkhuizen
- Wilhelminaplantsoen, stichting NME
- Oosterdijk, wielervereniging West Frisia

Beleid: Het bevorderen en verbeteren van het algemeen welzijn door inwoners te laten participeren in sport-, cultuur- en recreatieve activiteiten en het in stand houden van een breed en gevarieerd aanbod van laagdrempelige voorzieningen voor sociaal-cultureel welzijn en recreatie. De volgende beleidsnota's zijn leidend:

- Sportnota 'Enkhuizen Actief' 2009-2012
- Beleidsnota cultuur 2011-2014
- Onderzoek exploitatie Recreatie bad Enkhuizerzand mei 2006

Marktfalen: Indien de betreffende instellingen en verenigingen zich zouden laten leiden door de eigen commerciële belangen, dan zouden de aangeboden diensten van maatschappelijk nut niet, niet in dezelfde mate of onder dezelfde voorwaarden verricht kunnen worden. Gelet op de belangen van private ondernemers, is het hoogst onwaarschijnlijk dat deze in staat zijn de betreffende instellingen en verenigingen te huisvesten in geschikte accommodaties tegen betaalbare huurtarieven.

Conclusie: Het verhuren van gebouwen met maatschappelijke functies vindt plaats in het algemeen belang.

Toelichting: Uit de Grondwet volgt onder meer dat de overheid maatregelen dient te treffen ter bevordering van de volksgezondheid en voorwaarden dient te scheppen omtrent maatschappelijke en culturele ontplooiing en vrijetijdsbesteding (22 Gemw). Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze voorschriften (149 Gemw). Met de verhuur van onroerend goed aan lokale instellingen en verenigingen met een maatschappelijk nut wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Grondwet.

5. Organisatie markten en kermissen (staangelden en pachtsommen):

- Wekelijkse markt op woensdag
- Harddraverij
- Lappendag

Met het organiseren van de wekelijkse markt in de Westerstraat wordt een economische activiteit verricht. De jaarlijkse Lappendag wordt georganiseerd door Stichting Evenementen Enkhuizen. Er worden marktgeden geheven voor het innemen van een staanplaats. Het organiseren van de weekmarkt geschiedt niet tegen kostendekkende tarieven. Hoewel er een onderzoek is gestart naar het regionaliseren en verzelfstandigen van de weekmarkt, is het momenteel niet wenselijk om drastische bezuinigingen door te voeren. Er wordt tevens gekeken naar het maatschappelijk draagvlak voor het in stand houden van de weekmarkt en de mogelijkheden om deze kostendekkend te maken. Momenteel is een algemeen belangvaststelling echter vereist.

Beleid: Het stimuleren van economische bedrijvigheid, recreatie en toerisme en het bevorderen van het algemeen welzijn door inwoners te laten participeren in cultuur- en recreatieve activiteiten.

Geen specifiek marktenbeleid, daarom gebaseerd op de volgende beleidsnota's:

- Verordening op de warenmarkt voor de gemeente Enkhuizen 2012 (03-07-2012)
- HERT visie (als inventariserend document)
- Stadsvisie 2030 (02-12-2009)
- Evenementenbeleid

Marktfalen: Er zijn geen private ondernemers bekend die de betreffende activiteiten onder dezelfde voorwaarden kunnen en willen organiseren en accommoderen.

Conclusie: Deze economische activiteiten vinden plaats in het algemeen belang.

Toelichting: Uit de Grondwet volgt onder meer dat de overheid voorwaarden dient te scheppen omtrent maatschappelijke en culturele ontplooiing en vrijetijdsbesteding (22 Gemw). Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze voorschriften (149 Gemw). Met de organisatie van markten wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Grondwet. De markt zorgt voor levendigheid in de stad en schept mogelijkheden om de plaatselijke economie te stimuleren. Dit alles komt ten goede aan de stad en de burgers in zijn algemeenheid.

6. In gebruik geven, verhuren en exploiteren van sportaccommodaties:

- De Sprong
- De Bonte Veer
- De Drecht
- De Wiekslag
- Velden immerhornpark
 - Dindua
 - West Frisia
 - DTS
 - Hockey Club
- Tennisbaan ETC

Beleid: Het bevorderen en verbeteren van het algemeen welzijn door inwoners te laten participeren in sport-, cultuur- en recreatieve activiteiten en het in stand houden van een breed en gevarieerd aanbod van laagdrempelige voorzieningen voor sociaal-cultureel welzijn en recreatie. De volgende beleidsnota is leidend:

- Sportnota 'Enkhuizen Actief' 2009-2012

Marktfalen: Indien de betreffende instellingen en verenigingen zich zouden laten leiden door de eigen commerciële belangen, dan zouden afbreuk worden gedaan aan het aanbod van laagdrempelige voorzieningen voor de breedst mogelijke doelgroep van inwoners. Gelet op de belangen van private ondernemers, is het hoogst onwaarschijnlijk dat deze in staat zijn de betreffende accommodaties rendabel te krijgen zonder een gemeentelijke bijdrage.

De markt voorziet niet in voldoende aanbod van laagdrempelige sportaccommodatie. De verwachting is dat indien toepassing wordt gegeven aan de gedragsregels van de Wet M&O, dit zou resulteren in onbetaalbare tarieven voor het plaatselijke verenigingsleven. De doelstelling van het gemeentelijk sportbeleid en het voortbestaan van de plaatselijke clubs en andere gesubsidieerde instellingen, zouden daardoor in het geding komen. Voorts zijn bij de gemeente geen gevallen bekend waarin een private ondernemer spreekt van concurrentievervalsing door de gemeente. Het

Enkhuizer Sport centrum kan als concurrent gezien worden maar die richt zich met andere sporten en voorzieningen op een heel ander segment van de markt. Het algemeen belang weegt in dit geval zwaarder dan eventuele nadelige effecten voor private ondernemers.

Conclusie: Deze economische activiteiten vinden plaats in het algemeen belang.

Toelichting: Uit de Grondwet volgt onder meer dat de overheid maatregelen dient te treffen ter bevordering van de volksgezondheid en voorwaarden dient te scheppen omtrent maatschappelijke en culturele ontplooiing en vrijetijdsbesteding (22 Gemw). Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze voorschriften (149 Gemw). Met het in gebruik geven, verhuren en exploiteren van sportaccommodaties wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Grondwet.

7. Exploiteren van gemeentelijke begraafplaatsen:

- Begraafplaats, Emmaplein 1

Beleid: De volgende beleidsnota's zijn leidend:

- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaats

De tarieven voor de gemeentelijke begraafplaats aan het Emmaplein zijn niet kostendekkend. Per 2013 is het kostendekkendheidspercentage 87,06%. De exploitatie van de begraafplaats is een economische activiteit, mede gelet op het bestaan van private begraafplaatsen zoals de Rooms Katholieke begraafplaats aan de Oranjestraat. Hoewel private begraafplaatsen over het algemeen beperkt toegankelijk zijn voor buitenstaanders, is er ook sprake van een economische activiteit bij beperkte concurrentie.

Conclusie: Er is sprake van strijdigheid met de Wet M en O. Niet ten minste de integrale kosten zijn verwerkt in tarieven voor de gemeentelijke begraafplaats.

Gemeentelijk beleid: Het behouden van een kwalitatieve en historische uitstraling en het uitbreiden van de begraafcapaciteit teneinde de mogelijkheid voor het begraven en herdenken van overledenen ook in de toekomst veilig te kunnen waarborgen.

Marktfalen: Gelet op het belang en de functie van een algemene begraafplaats, is het hoogst onwaarschijnlijk dat de drie beperkt toegankelijke private begraafplaatsen in Enkhuizen dezelfde diensten kunnen aanbieden onder dezelfde voorwaarden.

Algemeen belang: Uit de wet op de lijkbezorging volgt dat de gemeente verplicht is om te voorzien in een begraafplaats.¹ Het bieden van de laatste rustplaats ziet de wetgever als een overheidstaak. Met het exploiteren van de gemeentelijke begraafplaats wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de Wet op de lijkbezorging.

Toelichting: Uit de Wet op de lijkbezorging volgt dat de gemeente in beginsel dient te voorzien in een gemeentelijke begraafplaats (art. 33). Een algemeen graf is een basisvoorziening die voor een ieder betaalbaar moet zijn. De grafrechten mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

8. Exploiteren camping

De gemeente exploiteert de Camping Enkhuizer Zand. Er is sprake van een exploitatietekort blijkt uit de Najaarsnota. Het verhogen van de tarieven is momenteel niet wenselijk. Het terrein is verouderd en gedateerd en verhoging van de tarieven zou niet in verhouding staan tot de geleverde kwaliteit. Dit houdt wel in dat er strijdigheid is met de gedragsregel van integrale kostendoorberekening.

Het is op dit moment de vraag wat er met de camping gaat gebeuren. Er is een project aan de gang en er zijn gesprekken gaande om het hele recreatiegebied Enkhuizer Zand, waar de camping deel van uit maakt, te vernieuwen. Opwaardering van de huidige camping past daar op dit moment nog niet in.

Conclusie: Er is sprake van strijdigheid met de Wet M en O. Niet ten minste de integrale kosten worden in rekening gebracht aan de afnemers.

Vereiste actie: Nu nog even niets in afwachting van de ontwikkeling van het Enkhuizer Zand, er zijn daarnaast ook geen klachten ontvangen.

9. Verhuren van ligplaatsen in havens:

Beleid;

- HERT visie (als inventariserend document)
- Stadsvisie 2030 (02-12-2009)
- Bestemmingsplan binnenstad en havens
- Havenverordening en Havenatlas

Het havencomplex in Enkhuizen bestaat uit zowel gemeentelijke- als private havens. Enkhuizen beschikt over 100 vaste ligplaatsen en 250 specifieke passantenplaatsen in de gemeentelijke havens. De gemeentelijke havens zijn: de Buitenhaven, Gependam, de Harlingensteigers, de Krabbersplaat, Slijckhoek, Veerhaven, de Zuidelijke Loswal en Zuiderhavendijk. De opbrengsten uit het innen van haven- en liggelden zijn onvoldoende om de havens kostendekkend te exploiteren. Gelet op het positieve effect op de lokale economie die de exploitatie met zich mee brengt en het feit dat de tarieven vergelijkbaar zijn met liggelden elders, is het momenteel niet wenselijk om de exploitatie structureel te wijzigen. Een algemeen belangvaststelling is daarom noodzakelijk.

Conclusie: Er is sprake van strijdigheid met de Wet M en O. Niet ten minste de integrale kosten worden in rekening gebracht.

Vereiste actie: Er zal een algemeen belangvaststelling moeten plaatsvinden.

Gemeentelijk beleid: Gericht op de instandhouding van aantrekkelijke havens en kades t.b.v. recreatie en toerisme en de ontwikkeling tot een A-klasse watersportaccommodatie.

Marktfalen: De gemeentelijke havens beschikken over specifieke passantenplaatsen, terwijl de private havens (Compagnieshaven en Buyshaven) hun vaste ligplaatsen slechts tijdelijk verhuren als passantenplaatsen wanneer deze niet bezet zijn. Hoewel de vaste ligplaatsen het meeste geld opbrengen, zijn de passantenligplaatsen zeer belangrijke voor de lokale horeca en detailhandel. Gelet op de belangen van private ondernemers, is het hoogst onwaarschijnlijk dat deze in staat zijn de betreffende passanten te accommoderen onder dezelfde voorwaarden.

Algemeen belang: Uit de Grondwet volgt dat de overheid maatregelen dient te treffen op o.a. het gebied van werkgelegenheid en vrijetijdsbesteding. Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze verplichtingen. Met het verhuren van ligplaatsen in de gemeentelijke havens wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de grondwet.

10. Verhuren van ligplaatsen woonboten:

Onder 'haven' wordt (mede) verstaan de openbare (vaar)wateren, kaden, wallen en steigers die de gemeente beheert of onderhoudt. Voor het innemen van een ligplaats aan of op openbare wateren met een woonboot worden liggelden geheven. De opbrengsten zijn onvoldoende om de havens kostendekkend te exploiteren.

Conclusie: Er is sprake van strijdigheid met de Wet M en O. Niet ten minste de integrale kosten worden in rekening gebracht.

Vereiste actie: Er zal een algemeen belangvaststelling moeten plaatsvinden.

Gemeentelijk beleid: Voorzien in voldoende en geschikte woonruimte voor alle doelgroepen.

Marktfalen: Hoewel het mogelijk is om een ligplaats in private wateren in te nemen, is dit geen realistische vervanging voor een ligplaats in openbare wateren. Gelet op de belangen van private partijen en het geringe aanbod, is het hoogst onwaarschijnlijk dat deze in staat zijn de betreffende woonboten te accommoderen onder dezelfde voorwaarden.

Algemeen belang: Uit de grondwet volgt dat de overheid maatregelen dient te treffen ter bevordering van voldoende woongelegenheid. Op de gemeente rust een morele plicht om invulling te geven aan deze verplichtingen. Met het verhuren van ligplaatsen voor woonboten in de openbare wateren wordt toepassing gegeven aan het gemeentelijk beleid en wordt bijgedragen aan het algemeen belang dat besloten ligt in de grondwet.

B. Overheidsbedrijven:

N.V. Houdstermaatschappij Gaskop Noord-Holland: De N.V. Houdstermaatschappij Gasbedrijf Kop Noord-Holland Noord beheert de aandelen in het netwerkbedrijf Alliander. Het is wettelijk bepaald dat privatisering van dit netwerk niet is toegestaan. Derhalve is van concurrentievervalsing ten opzichte van andere privaatrechtelijke ondernemingen geen sprake.

N.V. BNG: Bij wettelijk kader is bepaald dat de aandelen Bank Nederlandse Gemeenten in publieke handen moeten zijn. Van concurrentievervalsing ten opzichte van marktpartijen is hierdoor geen sprake.

N.V. HVC: Drechterland behoort tot de gemeenten die het aandeelhouderschap HVC hebben belegd in een gemeenschappelijke regeling (CAW). Er is een alleenrecht verleend aan de N.V. HVC betreffende de inzameling en beheer van huishoudelijke en andere afvalstoffen. De Wet Markt en Overheid maakt in dit geval een uitzondering op het bevoordelingsverbod van overheidsbedrijven.

N.V. ONHN: Er is sprake van strijdigheid met de Wet Markt en Overheid op het punt van bevoordeling van overheidsbedrijven. In dit kader wordt bijdrage aan het ONHN per 2014 omgezet naar een subsidie.